

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ»

Ступінь вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	<u>076 Підприємництво, торгівля та біржова</u>
Освітня програма	Підприємництво, торгівля та біржова
Рік навчання	<u>2 семестр 3</u>
Форма навчання	<u>денна, вечірня, заочна</u>
Кількість кредитів ЄКТС	<u>5</u>
Мова викладання	українська

Лектор курсу

Доктор економічних наук, професор кафедри глобальної економіки Діброва Анатолій Дмитрович

Контактна інформація лектора (e-mail)

dibrova@nubip.edu.ua

Сторінка курсу в eLearn

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4336>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

«Аграрна політика в умовах глобалізації економіки» як навчальна дисципліна дає можливість майбутнім докторам філософії сформуванню та розширити їх знання щодо практичного застосування теоретико-методологічних засад формування та реалізації аграрної політики держави, а також оцінювати ефективність застосування інструментів державного регулювання сільського господарства в умовах глобалізації економіки.

Вивчення навчальної дисципліни «Аграрна політика в умовах глобалізації економіки» сприятиме підвищенню рівня загальноекономічної підготовки фахівців, формуванню у них навичок науково-аналітичного опрацювання проблем аграрного сектору з позиції загальнодержавних інтересів та інтересів сільськогосподарських виробників, дає можливість опанувати теоретичні підходи до розробки та реалізації комплексу заходів щодо регулювання і підтримки аграрного сектору, з іншого – дає підстави осмислити і оцінити практичні дії державних структур на конкретному історичному етапі життя України в умовах глобалізації економіки.

Компетентності навчальної дисципліни:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійних практик, застосовувати новітні методології наукової, педагогічної, професійної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК 02. Здатність працювати в міжнародному контексті.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 04. Здатність усно та/або письмово презентувати, обговорювати, апробувати результати досліджень, розробок, проєктів українською та іноземною мовою.

СК05. Здатність до критичного переосмислення і розвитку сучасних теорій, методологій, об'єктів досліджень й практик, із застосуванням системного підходу до врахування неекономічних аспектів з різних галузей знань, у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

СК06. Здатність застосовувати сучасні інформаційно - комунікативні технології (інформаційні системи, хмарні технології, комунікаційні технології передачі та обміну інформацією), прилади та обладнання (в тому числі комп'ютерна техніка, апаратно - програмне забезпечення), необхідні для виконання інноваційної науково -дослідної, педагогічної, професійної діяльності в підприємницьких, торговельних та біржових структурах.

Програмні результати навчання навчальної дисципліни:

ПРН1. Мати передові концептуальні, методологічні знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності та/або на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, які є достатніми для проведення наукових, прикладних досліджень на рівні актуальних світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інноваційної професійної діяльності.

ПРН05. Застосовувати сучасні методи та інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

ПРН08. Формулювати та перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, актуальні літературні та інформаційні джерела, результати теоретичного аналізу, моделювання, експериментальних досліджень.

ПРН10. Ініціювати, розробляти, реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявні та/або отримати нові цілісні знання, розв'язувати проблеми підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з урахуванням етичних, соціальних, економічних, екологічних і правових аспектів.

ПРН11. Вільно презентувати, обговорювати державною та іноземними мовами результати досліджень, наукові та/або прикладні проблеми підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, оприлюднювати їх у наукових публікаціях провідних міжнародних видань або впроваджувати у практичну діяльність.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/практичні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
3 СЕМЕСТР				
Тема 1. Історичний досвід і сучасна практика аграрної політики України	2/2	Вивчити основні етапи еволюції аграрних трансформацій в Україні. Вміти узагальнювати етапи трансформації аграрної сфери національної економіки та реформування економічних відносин у аграрному секторі на початкових етапах ринкової трансформації економіки України. Знати основні засади державної аграрної політики у пореформений період.	Підготовка презентації або реферату	7
Тема 2. Аграрна політика: теоретичні засади, сутність та особливості формування і здійснення в умовах глобалізації	3/2	Вивчити поняття, сутність та завдання аграрної політики в умовах глобалізації економіки. Розуміти атрибути розроблення і реалізації аграрної політики та групи інтересів в аграрній політиці. Розуміти систему цілей аграрної політики держави, що включає основні політико-економічні цілі для розвинених країн та цілі аграрної політики для більшості країн	Виконання тестового контролю Підготовка презентації або реферату	7

<p>Тема 3. Методологічні засади формування та оцінки аграрної політики в умовах глобалізації економіки</p>	<p>4/4</p>	<p>Знати критерії ефективності державного регулювання аграрного сектору економіки. Розуміти методологічні підходи щодо оцінки ефективності державної підтримки сільського господарства. Вивчити теоретичні основи аналізу рівня добробуту суспільства. Концепція витрат та концепція корисності в прикладній економічній науці про добробут суспільства. Знати основні концепції прикладної економічної науки про добробут (welfare economics): концепція надлишку виробника (producer surplus), концепція надлишку споживача (consumer surplus) та концепція ринкової рівноваги. Вміти застосовувати аналіз добробуту суспільства при дослідженні ефективності використання інструментів аграрної політики держави</p>	<p>Відповіді на питання Підготовка презентації або реферату</p>	<p>7</p>
<p>Тема 4. Інструменти реалізації аграрної політики в умовах глобалізації економіки</p>	<p>3/2</p>	<p>Знати та розуміти економічні наслідки застосування інструментів регулювання попиту, пропозиції, ЗЕД, а також інструменти організаційного, інфраструктурного й інформаційного характеру</p>	<p>Відповіді на питання Підготовка презентації або реферату</p>	<p>7</p>
<p>Тема 5. Методологічні підходи щодо оцінки державної підтримки сільського господарства в умовах глобалізації економіки</p>	<p>3/4</p>	<p>Розуміти основні підходи до оцінки рівня державної підтримки аграрного сектору: номінальний та реальний рівень захисту внутрішнього продовольчого ринку, показники державної підтримки виробників та споживачів сільськогосподарської продукції за методологією Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), визначення рівня підтримки аграрного сектору відповідно до методології СОТ (сукупний вимір підтримки). Знати загальні підходи до регулювання агропродовольчої торгівлі в рамках Світової організації торгівлі (СОТ). Розрізняти вимоги щодо доступу до внутрішнього агропродовольчого ринку. Знати правила застосування експортних субсидій у рамках СОТ. Регулювання внутрішньої підтримки сільськогосподарського виробництва</p>	<p>Відповіді на питання Підготовка презентації або реферату Виконання тестів</p>	<p>7</p>
<p>Тема 6. Аграрна політика окремих</p>	<p>3/2</p>	<p>Вивчити історію виникнення та основні етапи реформування Спільної аграрної політики (САП) Європейського Союзу.</p>	<p>Відповіді на питання</p>	<p>7</p>

іноземних країн та їх блоків (США-ЄС) в умовах глобалізації економіки		Знати основні інструменти ринкової політики та підтримки цін сільськогосподарської продукції у ЄС. Розуміти політику щодо розвитку сільських територій.	Підготовка презентації	
Тема 7. Макроекономічні чинники розвитку аграрної політики України в умовах глобалізації економіки?	3/4	Знати інституційні засади здійснення аграрної політики в Україні. Цілі, завдання і структура аграрного сектору економіки України. Законодавче забезпечення аграрного сектору економіки України. Вивчити основні етапи здійснення земельної реформи. Розуміти структуру сільськогосподарського виробництва в Україні. Організаційно-правові форми господарювання в Україні. Бюджетні-податкові та кредитно-фінансові чинники. Оподаткування аграрного сектору: проблеми і нові підходи в системі державного регулювання. Механізми регулювання аграрних ринків в Україні. Вміти аналізувати тенденції розвитку сільських територій та соціальна політика держави у сільській місцевості	Відповіді на питання Підготовка презентації	7
Тема 8. Сучасні виклики суспільства та аграрна політика в умовах глобалізації економіки	3/2	Розуміти сучасні виклики суспільства та аграрної політики. Розуміти сутність та особливості урбаністичних процесів, а також фактори впливу на розвиток аграрної політики. Знати концепції підтримки сільських територій у аграрній політиці. Вміти аналізувати кліматичні зміни та визначати адаптаційні заходи для їх мінімізації	Відповіді на питання Підготовка презентації	7
Тема 9. Моделі загальної та часткової рівноваги для прогнозування та моделювання аграрної політики	3/4	Розуміти об'єктивну необхідність застосування моделей загальної та часткової рівноваги для прогнозування та моделювання аграрної політики. Знати загальну характеристику основних моделей міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією для прогнозування і моделювання аграрної політики	Робота з джерелами і базами даних. Виконання тестового контролю Підготовка презентації.	7
Тема 10. Модель часткової рівноваги AGMEMOD для аналізу та	3/4	Знати сутність та основні базові характеристики моделі AGMEMOD (AGricultural MEmber states MODelling) та цільову спрямованість моделі AGMEMOD. Розуміти основні підходи щодо прогнозування та моделювання	Робота з джерелами і базами даних. Виконання	7

прогнозування і моделювання аграрної політики		розвитку ринків сільськогосподарської продукції та пов'язані з ними параметри (ринкові ціни, виробництво, споживання, імпорт, експорт, урожайність і посівні площі). Розуміти основні обмеження застосування моделі AGMEMOD	тестового контролю . Підготовка презентації.	
Всього за семестр			70	
Екзамен			30	
Всього за курс			100	

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати, презентації та наукові доповіді повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- Електронний навчальний курс з дисципліни «Аграрна політика в умовах глобалізації економіки» <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4336>
- Агакерімова Р. Вплив війни в Україні на національну та глобальну продовольчу безпеку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-53>.
- Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи: монографія // за ред. проф. Т. О. Зінчук. К: «Центр учбової літератури», 2019. 494 с
- Аграрний сектор України: наслідки війни та перспективи відновлення. DLF attorneys-at-law. URL: <https://dlf.ua/en/ukraine-s-agricultural-sector-the-war-impact-and-recovery-prospects>.
- Бойко В., Бойко Л. Продовольча безпека та ризики для аграрного виробництва під час війни в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-27>.
- Вдовенко Л. Інструменти державної фінансової підтримки аграрного сектора в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-82>
- Діброва А. Д., Крилов Я. О., Діброва Л. В., Діброва М. А. *Регулювання ринку зерна України в умовах глобальних викликів*: монографія. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2020. 160 с

8. Діброва А., Діброва Л., Чміль А., Діброва М., Гузь М. Моделювання впливу вартості мінеральних добрив на результативність виробництва й експорту кукурудзи з України. *Agricultural and Resource Economics*. 2022. Vol. 8. No.3. Pp. 123–152. <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.03.07>.
9. Електронна бібліотека НУБіП України. <https://nubip.edu.ua/node/17325>.
10. Жураковська Л. А. Ключові політики та заходи для підтримки аграрного сектора України в умовах воєнного стану. К.: НІСД, 2023. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-11/az_agrarnyi-sector30112023.pdf
11. Калетнік Г. М., Гончарук І. В., Ємчик Т. В., Лутковська С. М. Аграрна політика та земельні відносини: підручник. Вінниця, ВНАУ, 2020. 307 с.
12. Кваша С. М., Діброва А. Д., Нів'євський О. В., Мартишев П. А. Аграрна політика: навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене і доповнене. Київ: НУБіП України, 2022. 316 с.
13. Коритний О. (2021). Особливості аграрної політики ЄС: можливості для України. *Науковий вісник Полісся*, (2(21), 52–56. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2020-2\(21\)-52-56](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2020-2(21)-52-56)
14. Лотиш О. Роль України на світовому ринку зерна: виклики і загрози. *Економіка та суспільство*. 2022. № 45. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-56>.
15. Матвеев М. Сільське господарство та ринок сільськогосподарських земель України: вплив війни. 2023. URL: <https://voxukraine.org/silске-gospodarstvo-ta-rynok-silskogospodarskyh-zemel-ukrayiny-vplyv-vijny>.
16. Негрей М., Тараненко А., Костенко І. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Economy and Society*. 2022. № 40. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38>.
17. Нейтер Р., Зоря С., Муляр О. Збитки, втрати та потреби сільського господарства через повномасштабне вторгнення. *Kyiv School of Economics*. 2024. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/02/RDNA3_ukr.pdf.
18. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
19. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
20. Офіційний сайт Інформаційного агентства АПК-інформ. URL: <https://www.apk-inform.com>.
21. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control>.
22. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua>.
23. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua>.
24. Офіційний сайт Міністерства сільського господарства США. URL: <http://www.usda.gov/wps/portal/usda/usdahome>.
25. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>.
26. Офіційний сайт Німецько-українського агрополітичного діалогу. URL: <https://www.apd-ukraine.de>.
27. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва і розвитку. URL: www.oecd.org.
28. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <http://wto.org>.
29. Офіційний сайт Сільськогосподарської та продовольчої організації ООН. URL: http://www.fao.org/index_en.htm.
30. Пріоритети розвитку реального сектора в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України : аналіт. доп. / [О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан та ін.]; за загальн. ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2024. 104 с. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.03>
31. Про аграрні ноти: Закон України від 22.02.2024 р. № 3586-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3586-20#Text>.

32. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>.
33. Про зерно та ринок зерна в Україні : Закон України від 04.07.2002 р. № 37-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text>.
34. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року : Закон України від 18.10.2005 р. № 2982-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2982-15#Text>.
35. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>.
36. Русан В. М., Жураковська Л. А. Аграрний сектор України у 2023 році: складники стійкості, проблеми та перспективні завдання. К.: НІСД, 2024. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-02/az_agrosector_15022024.pdf
37. Старікова Л. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства). ГО Аграрний союз України. URL: http://www.aau.org.ua/media/publications/1891/files/CAP_2023_03_17_08_01_05_308554.pdf.
38. Українське сільське господарство у воєнний час. *Transnational Institute*. URL: <https://www.tni.org/uk/article/ukrainian-agriculture-in-wartime> (дата звернення: 25.05.2024).
39. Barral S, Detang-Dessendre C (2023). Reforming the Common Agricultural Policy (2023–2027): multidisciplinary views. *Rev Agric Food Environ Stud* 104(1):47–50. <https://doi.org/10.1007/s41130-023-00191-9>
40. Dibrova, A., & Dibrova, L., Chmil, A., & Dibrova, M. (2022). Forecasting the consequences of the cost of mineral fertilisers on the development of the corn market in Ukraine using AGMEMOD models. *Ekonomika APK*, 29(3), 23-41.
41. El Bilali H., Ben Hassen T. (2022). Disrupted harvests: how Ukraine – Russia war influences global food systems – a systematic review. *Policy Studies*. P. 1–26. URL: <https://doi.org/10.1080/01442872.2024.2329587>.
42. OECD (2022). The impacts and policy implications of Russia's aggression against Ukraine on agricultural markets. <https://www.oecd.org/ukrainehub/policy-responses/the-impacts-and-policy-implications-of-russia-s-aggression-against-ukraine-on-agricultural-markets-0030a4cd/#biblio-d1e804>.
43. Redman Graham, John Nix (2018). Pocketbook for Farm Management for 2019. 49th Edition. Published by The Pocketbook, 2 Nottingham Street, Melton Mowbray, Leicestershire LE13 1NW, U.K.
44. Ronald Kay, William Edwards, Patricia Duffy (2019). Loose Leaf for Farm Management 9th Edition Publisher: McGraw-Hill Education; 9 editio, 496 P.
45. Socioeconomic impacts of Russian invasion of Ukraine: A multiregional assessment for Europe / M. Á. Almazán-Gómez et al. *Journal of Regional Science*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1111/jors.12676>.
46. Teixeira da Silva J., Koblianska I., Kucher A. Agricultural production in Ukraine: An insight into the impact of the Russo-Ukrainian war on local, regional and global food security. *Journal of Agricultural Sciences, Belgrade*. 2023. Vol. 68, no. 2. P. 121–140. URL: <https://doi.org/10.2298/jas2302121t>.
47. The impact of Russia-Ukraine conflict on global food security / F. Lin et al. *Global Food Security*. 2023. Vol. 36. P. 100661. URL: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2022.100661>.
48. The Russia-Ukraine war decreases food affordability but could reduce global greenhouse gas emissions / H. van Meijl et al. *Communications Earth & Environment*. 2024. Vol. 5, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1038/s43247-024-01208-x>